

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

11. ožujka 2015.*

„Prethodno pitanje – Statut Europskih škola – Nadležnost Odbora za pritužbe Europskih škola da odlučuje o ugovoru o radu na određeno vrijeme sklopljenom između jedne europske škole i nastavnika kojeg nije dodijelila ili premjestila država članica“

U spojenim predmetima C-464/13 i C-465/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Bundesarbeitsgericht (Njemačka), svojim odlukama od 24. travnja 2013., koje je Sud zaprimio 27. kolovoza 2013., u postupcima

Europäische Schule München

protiv

Silvane Oberto (C-464/13),

Barbare O’Leary (C-465/13),

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu L. Bay Larsen (izvjestitelj), predsjednik vijeća, K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan i A. Prechal, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: M. Aleksejev, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 15. svibnja 2014.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za Europäische Schule München, H. Kunz-Hallstein, *Rechtsanwalt*,

— za S. Oberto i B. O’Leary, A. Freiherr von Schorlemer, *Rechtsanwalt*,

— za Europsku komisiju, B. Eggers i J. Currall, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 4. rujna 2014.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: njemački

Presudu

- 1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje prve rečenice članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola, koju su 21. lipnja 1994. u Luxembourggu sklopile države članice i Europske zajednice (SL L 212, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 16., svezak 1., str. 15.).
- 2 Zahtjevi su upućeni u okviru dvaju sporova između Europäische Schule München i S. Oberto te B. O'Leary, povodom pitanja nadležnosti njemačkog pravosudnog sustava da odlučuje o tužbama koje za predmet imaju nadzor nad valjanosti ograničavanja trajanja ugovora o radu tužiteljica.

Pravni okvir

Bečka konvencija

- 3 Sukladno članku 1. Bečke konvencije o pravu međunarodnih ugovora od 23. svibnja 1969. (Zbirka međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 1155., str. 331., u daljnjem tekstu: Bečka konvencija), naslovljenom „Domašaj ove Konvencije“, ona se primjenjuje na ugovore između država.
- 4 Članak 3. Bečke konvencije, naslovljen „Međunarodni sporazumi koji nisu obuhvaćeni ovom Konvencijom“, određuje:

„Činjenica što se ova Konvencija ne primjenjuje na međunarodne sporazume sklopljene između država i drugih subjekata međunarodnog prava ili između tih drugih subjekata međunarodnog prava, niti na međunarodne sporazume koji nisu sklopljeni u pismenom obliku, nije na štetu:

[...]

- b) primjene na te sporazume svih pravila izloženih u ovoj Konvenciji kojima bi bili podvrgnuti prema međunarodnom pravu neovisno o Konvenciji;

[...]“

- 5 Sukladno članku 31. Bečke konvencije, naslovljenom „Opće pravilo o tumačenju“:

„1. Ugovor se mora tumačiti u dobroj vjeri, prema uobičajenom smislu izraza iz ugovora u njihovu kontekstu i u svjetlu predmeta i svrhe ugovora.

2. U svrhu tumačenja ugovora, [...]

3. Zajedno s kontekstom, vodit će se računa:

[...]

- b) o svakoj naknadnoj praksi u primjeni ugovora kojom se ustanovljuje sporazum između stranaka o tumačenju ugovora;
- c) o svakom mjerodavnom pravilu međunarodnog prava primjenjivom na odnose između stranaka.

[...]“

Konvencija o Statutu Europskih škola

6 Prvom do četvrtom uvodnom izjavom Konvencije o Statutu Europskih škola određuje se:

„smatrajući da su za zajedničko obrazovanje djece osoblja Europskih zajednica, a kako bi se osiguralo pravilno funkcioniranje europskih institucija, osnovane ustanove pod nazivom ‚Europska škola‘ od 1957. nadalje,

smatrajući da su Europske zajednice željne osigurati zajedničko obrazovanje te djece i da u tom cilju doprinesu proračunu Europskih škola,

smatrajući da je sustav Europske škole ‚sui generis‘; smatrajući da on predstavlja oblik suradnje među državama članicama te između njih i Europskih zajednica, a istovremeno u potpunosti potvrđujući odgovornost država članica za sadržaj poduke i organizaciju njihova obrazovna sustava kao i njihove kulturne i lingvističke raznolikosti,

smatrajući da:

[...]

— trebalo bi pružiti odgovarajuću pravnu zaštitu od odluka Odbora guvernera ili upravnih odbora nastavnim osoblju kao i ostalim osobama koje statut obuhvaća; u tu svrhu trebalo bi osnovati Odbor za pritužbe sa strogo ograničenom nadležnošću,

— nadležnost Odbora za pritužbe ne dovodi u pitanje nadležnost nacionalnih sudova što se tiče građanske i kaznene odgovornosti.“

7 Članak 7. navedene konvencije određuje:

„Tijela zajednička svim školama su:

- 1) Odbor guvernera;
- 2) Glavni tajnik;
- 3) Odbor inspektora;
- 4) Odbor za pritužbe.

Svakom školom upravlja Upravni odbor, a vodi je ravnatelj.“

8 Članak 8. točka 1. navedene konvencije određuje:

„1. Podložno članku 28., Odbor guvernera sastoji se od sljedećih članova:

- a) predstavnik ili predstavnici na razini ministarstva svake države članice Europskih zajednica koji su ovlašteni za preuzimanje obveza u ime vlade svoje države članice podrazumijevajući da svaka država članica ima jedan glas;
- b) član Komisije Europskih zajednica;
- c) predstavnik kojeg odredi Odbor osoblja (iz redova nastavnog osoblja) u skladu s člankom 22.;
- d) predstavnik roditelja učenika kojeg odredi Udruženje roditelja u skladu s člankom 23.“

9 Članak 12. točka 1. navedene konvencije glasi:

„Što se administrativnih pitanja tiče, Odbor guvernera:

1) utvrđuje pravila o službi za glavnog tajnika, ravnatelje i nastavno osoblje, te u skladu s člankom 9. stavkom 1. točkom (a), za administrativno i pomoćno osoblje“.

10 Članak 19. točke 4. i 6. Konvencije o Statutu Europskih škola određuje:

„Sukladno člancima 28. i 29., svaki upravni odbor iz članka 7. sastoji se od osam članova i to kako slijedi:

[...]

4) dva člana nastavnog osoblja, jedan koji predstavlja srednjoškolsko osoblje, a drugi osoblje osnovnih škola i predškolskih ustanova zajedno;

[...]

6) predstavnik administrativnog i pomoćnog osoblja.“

11 Sukladno članku 21. drugom podstavku navedene konvencije, ravnatelj mora imati kompetencije i kvalifikacije koje su potrebne u njegovoj državi za upravljanje obrazovnom ustanovom u kojoj se stječe svjedodžba s kojom se može upisati na sveučilište.

12 Sukladno članku 22. prvom podstavku navedene konvencije, osniva se Odbor osoblja koji se sastoji od izabраниh predstavnika nastavnog osoblja te administrativnog i pomoćnog osoblja svake škole.

13 Članak 26. navedene konvencije određuje:

„Za sporove između ugovornih strana koji se odnose na tumačenje i primjenu ove Konvencije, a koje ne razriješi Odbor guvernera, isključivo je nadležan Sud Europskih zajednica.“

14 Članak 27. stavci 1., 2. i 7. Konvencije o Statutu Europskih škola određuje:

„1. Ovime se osniva Odbor za pritužbe.

2. Nakon što se iscrpe sva upravna sredstva, Odbor za pritužbe isključivo je nadležan u prvom i zadnjem stupnju za sve sporove koji se tiču primjene ove Konvencije na sve osobe koje su njom obuhvaćene, osim na administrativno i pomoćno osoblje, i u pogledu zakonitosti svih akata ili pravila koji se temelje na ovoj Konvenciji, a koji negativno utječu na takve osobe od strane Odbora guvernera [ili] Upravnog odbora škole u izvršavanju njihovih ovlasti kako je to utvrđeno ovom Konvencijom. Ako su ti sporovi financijske prirode, Odbor za pritužbe ima neograničenu nadležnost.

Uvjeti i detaljna pravila koji se odnose na ove postupke po potrebi se utvrđuju Pravilima o osoblju za nastavno osoblje ili uvjetima zapošljavanja privremenih nastavnika ili Općim pravilima škola.

[...]

7. Ostali sporovi u kojima su škole stranka, u nacionalnim su nadležnostima. Osobito se ovim člankom ne utječe na nadležnost nacionalnih sudova što se tiče predmeta građanske i kaznene odgovornosti.“

Pravilnik o osoblju za privremene nastavnike

- 15 Točke 1.1. do 1.3. Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike Europskih škola zaposlene između 1. rujna 1994. i 31. kolovoza 2011. (u daljnjem tekstu: Pravilnik o osoblju za privremene nastavnike), koji je donio Odbor guvernera, određuje:

„1.1. Statutom Europskih škola predviđa se da temeljno nastavno osoblje čine nastavnici koje države članice privremeno premjeste na određeno razdoblje.

1.2. Osim tog temeljnog osoblja, školama su potrebni i privremeni nastavnici [...]

1.3. Pravilnik o osoblju za privremene nastavnike predviđa godišnje ugovore o radu. Ovlasti privremenih nastavnika mogu se razlikovati iz godine u godinu, sukladno broju sati predavanja za koje nisu zaduženi privremeno premješteni nastavnici.

[...] [neslužbeni prijevod]“

- 16 Prema točki 2. Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike, ravnatelj može zaposliti privremene nastavnike radi zadovoljavanja potreba službe privremene naravi.

- 17 Točke 3.2. i 3.4. Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike, koje se odnose na uvjete zapošljavanja pomoćnog nastavnog osoblja, određuju:

„3.2. Odredbe članka [...] i 80. Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje Europskih škola primjenjuju se na nastavnike koje je zaposlio ravnatelj.

[...]

3.4. Zakonodavstvo zemlje u kojoj je škola smještena.

Uvjeti zapošljavanja i otkazivanja za privremene nastavnike, nastavnike vjeronauka i privremeno osoblje uređeni su zakonodavstvom države sjedišta škole u području rada i radnih odnosa, socijalne sigurnosti i oporezivanja, ne dirajući time u odredbe koje prethode.

Sudovi sjedišta škole nadležni su za rješavanje eventualnih sporova.“ [neslužbeni prijevod]

Pravilnik o osoblju za premješteno osoblje

- 18 Članak 6. točka (a) Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje Europskih škola (u daljnjem tekstu: Pravilnik o osoblju za premješteno osoblje), koji je donio Odbor guvernera, određuje:

„Radna mjesta uređena ovim Pravilnikom svrstavaju se u sljedeće kategorije:

a) Upravljačko osoblje:

— Ravnatelj

[...] [neslužbeni prijevod]“

19 Članak 80. Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje određuje:

„1. Odbor za pritužbe isključivo je nadležan u prvom i zadnjem stupnju za sve sporove između upravljačkih tijela škola i članova osoblja, a koji se odnose na zakonitost akata koji negativno utječu na takve osobe. Ako su ti sporovi financijske prirode, Odbor za pritužbe ima neograničenu nadležnost.

2. Pritužba Odboru za pritužbe, ne dovodeći u pitanje odredbe članka 77., dopuštena je jedino:

— ako je u skladu s člankom 79. ovog Pravilnika prethodno podnesena upravna žalba glavnom tajniku ili Odboru inspektora.

i

— ako je ta upravna žalba izrijekom ili prešutno odbijena.

3. Odstupajući od stavka 2., protiv odluka upravnih odbora škola ili Odbora guvernera može se izravno podnijeti pritužba Odboru za pritužbe.

[...] [neslužbeni prijevod]“

20 Članak 86. Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje glasi:

„Tumačenje članaka ovog Pravilnika koji odgovaraju člancima Pravilnika o osoblju za dužnosnike Zajednice obavljat će se sukladno kriterijima koje primjenjuje Komisija.“ [neslužbeni prijevod]

Njemačko pravo

21 Članak 20. Zakona o pravosudnom ustroju (Gerichtsverfassungsgesetz) određuje:

„[...]“

(2) Povrh toga, nadležnost njemačkog pravosudnog sustava ne proteže se ni na osobe [...] koje uživaju imunitet sukladno općim pravilima međunarodnog prava, međunarodnim sporazumima ili drugim odredbama.“

Glavni postupak i prethodna pitanja

22 S. Oberto i B. O'Leary privremene su nastavnice Europäische Schule München, koje tu dužnost obavljaju od 1998. odnosno 2003. godine. Njihovi su ugovori o radu, koje je potpisao ravnatelj te škole, zaključeni na određeno vrijeme od jedne godine. Njihovi posljednji ugovori o radu, datirani 13. srpnja 2010., odnosili su se na razdoblje od 1. rujna 2010. do 31. kolovoza 2011.

23 Članak 10. ugovora o radu zaključenih 13. srpnja 2010. između ravnatelja Europäische Schule München i S. Oberto te B. O'Leary određivao je:

„Primjenjivo pravo i nadležni sudovi

1. Na radni odnos primjenjuju se prema sljedećem redoslijedu: odredbe ovog ugovora, „novi Pravilnik“ i odredbe Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje [...] primjenjive u skladu s točkom 3. stavkom 2. novog Pravilnika. U skladu s člankom 3. stavkom 4. Pravilnika, njemačko pravo primjenjuje se samo

ako ovaj ugovor i propisi koji se odnose na Europske škole i primjenjivi su na ovaj ugovor ne sadrže odredbe i ako se pravna praznina odnosi na uvjete rada i radne odnose koji nisu regulirani ovim ugovorom ili na socijalnu sigurnost i oporezivanje.

2. U pogledu sporova između škole i privremenog nastavnika koji se odnose na ovaj ugovor, Odbor za pritužbe Europskih škola ima – sukladno članku 80. Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje – isključivu nadležnost [...] ako pravni odnosi stranaka podliježu ugovoru i propisima koji se odnose na Europske škole. U skladu s člankom 3. stavkom 4. Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike [...], njemački državni sudovi mogu biti nadležni samo za sporove između škole i privremenog nastavnika koji se odnose isključivo na pitanja na koja se primjenjuje njemačko pravo u skladu sa stavkom 1.“

24 S. Oberto i B. O'Leary dvjema tužbama podnesenima Arbeitsgerichtu München (radni sud u Münchenu) osporile su trajanje svojih ugovora o radu na jednu godinu. Pred Arbeitsgerichtom München tvrdile su da su njemački sudovi nadležni za odlučivanje o valjanosti ograničenja trajanja njihovih radnih odnosa. Arbeitsgericht München međupresudom – unatoč prigovoru nedopuštenosti koji je izjavio Europäische Schule München – utvrdio je navedene tužbe dopuštenima.

25 Nakon što žalba koju je podnio nije uspjela, Europäische Schule München podnio je „reviziju“ Bundesarbeitsgerichtu (savezni radni sud). Europäische Schule München pred tim je sudom isticao da je izuzet od njemačkog pravosudnog sustava jer glavni postupak potpada pod isključivu nadležnost Odbora za pritužbe Europskih škola.

26 U tom se kontekstu Bundesarbeitsgericht pita o nadležnosti njemačkog pravosudnog sustava za odlučivanje u glavnom postupku. Sud koji je uputio zahtjev smatra da odluka koju mora donijeti u vezi s navedenom nadležnosti ovisi o tumačenju prve rečenice članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola.

27 U tim je okolnostima Bundesarbeitsgericht odlučio prekinuti postupak i obama zahtjevima za prethodnu odluku uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola tumačiti na način da privremene nastavnike koje je zaposlila jedna europska škola, a nisu ih premjestile države članice, treba smatrati osobama koje su obuhvaćene navedenom konvencijom i, za razliku od administrativnog i pomoćnog osoblja, nisu isključene iz njezine primjene?

2. U slučaju da Sud potvrdno odgovori na prvo pitanje:

Treba li prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola tumačiti na način da obuhvaća i zakonitost akata koje je u izvršavanju svojih ovlasti donio ravnatelj škole i koji negativno utječu na privremene nastavnike, a temelje se na konvenciji ili na pravilima donesenima u skladu s njom?

3. U slučaju da Sud potvrdno odgovori na drugo pitanje:

Treba li prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola tumačiti na način da sporazum što su ga sklopili ravnatelj jedne europske škole i privremeni nastavnik, a kojim se ograničava trajanje radnog odnosa nastavnika, predstavlja akt ravnatelja koji se odnosi na tog privremenog nastavnika i na njega negativno utječe?

4. U slučaju da Sud negativno odgovori na drugo i treće pitanje:

Treba li prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola tumačiti na način da je njome ustanovljeni Odbor za pritužbe isključivo nadležan da, nakon što se iscrpe sva upravna sredstva, u prvom i zadnjem stupnju odlučuje o sporu o ograničavanju

trajanja ugovora o radu što ga je ravnatelj jedne europske škole sklopio s privremenim nastavnikom, kada se takav ugovor u bitnome temelji na odredbi Odbora guvernera iz točke 1.3. Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike, koja predviđa jednogodišnje ugovore o radu?“

O prethodnim pitanjima

Nadležnost Suda

- 28 S. Oberto i B. O'Leary osporile su nadležnost Suda da tumači odredbe Konvencije o Statutu Europskih škola jer je ne treba smatrati dijelom prava Unije.
- 29 U tom pogledu treba podsjetiti da sporazum koji je sklopilo Vijeće Europske unije u skladu s člancima 217. i 218. UFEU-a predstavlja – što se tiče Europske unije – akt institucije Unije u smislu članka 267. stavka 1. točke (b) UFEU-a, da odredbe takvog sporazuma od njegova stupanja na snagu predstavljaju sastavni dio pravnog poretka Unije i da je Sud – u okviru tog pravnog poretka – nadležan za odlučivanje u prethodnom postupku o tumačenju tog sporazuma (vidjeti presudu Demirel, 12/86, EU:C:1987:400, t. 7.).
- 30 Isto vrijedi i za međunarodne sporazume, kao što je Konvencija o Statutu Europskih škola, koju su Europske zajednice sklopile na osnovi članka 235. UEZ-a (koji je postao članak 308. UEZ-a, a koji je pak postao članak 352. UFEU-a) i koje su na to bile ovlaštene Odlukom Vijeća 94/557/EZ, Euratom od 17. lipnja 1994. o davanju ovlasti Europskoj zajednici i Europskoj zajednici za atomsku energiju da potpišu i zakluče Konvenciju o Statutu Europskih škola (SL L 212, str. 1.).
- 31 Stoga je Sud nadležan u prethodnom postupku odlučivati o tumačenju navedene konvencije kao i akata donesenih na osnovi nje.

Uvodna očitovanja

- 32 Uvodno treba podsjetiti da je sustav Europskih škola sustav *sui generis* koji posredstvom međunarodnog sporazuma ostvaruje određeni oblik suradnje između država članica međusobno kao i između njih i Unije (vidjeti presudu Miles i dr., C-196/09, EU:C:2011:388, t. 39.).
- 33 Iz sudske prakse proizlazi i da Europske škole predstavljaju međunarodnu organizaciju, koja – unatoč funkcionalnim vezama s Unijom – formalno ostaje različita od nje i njezinih država članica (u tom smislu vidjeti presudu Miles i dr., EU:C:2011:388, t. 42.).
- 34 Stoga, iako Konvencija o Statutu Europskih škola – što se tiče Unije – predstavlja akt institucije Unije u smislu članka 267. stavka 1. točke (b) UFEU-a, ona je podložna i međunarodnom pravu, odnosno, konkretnije, sa stajališta njezina tumačenja, pravu međunarodnih ugovora (u tom smislu vidjeti presudu Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, t. 39.).
- 35 Pravo međunarodnih ugovora u osnovi je kodificirano Bečkom konvencijom. Prema njezinu članku 1., ona se primjenjuje na ugovore između država. Međutim, u skladu s člankom 3. točkom (b), činjenica da se ona ne primjenjuje na međunarodne sporazume sklopljene između država i drugih subjekata međunarodnog prava nije na štetu primjene na te sporazume svih pravila izloženih u njoj kojima bi bili podvrgnuti prema međunarodnom pravu neovisno o samoj konvenciji.
- 36 Iz toga proizlazi da se pravila sadržana u Bečkoj konvenciji primjenjuju na sporazum sklopljen između država članica i međunarodne organizacije, kakav je i Konvencija o Statutu Europskih škola, ako su ta pravila dio općeg međunarodnog običajnog prava. Konvencija o Statutu Europskih škola stoga se mora tumačiti u skladu s tim pravilima (vidjeti u tom smislu presudu Brita, EU:C:2010:91, t. 41.).

- 37 Sukladno članku 31. Bečke konvencije, koji je izraz međunarodnog običajnog prava (vidjeti u tom smislu presudu Komisija/Finska, C-118/07, EU:C:2009:715, t. 39.), ugovor se mora tumačiti u dobroj vjeri, prema uobičajenom smislu izraza iz ugovora u njihovu kontekstu i u svjetlu predmeta i svrhe ugovora (vidjeti presudu Brita, EU:C:2010:91, t. 43.).
- 38 Nadalje, u skladu s člankom 31. stavkom 3. točkom (b) Bečke konvencije, prilikom tumačenja ugovora mora se voditi računa o svakoj naknadnoj praksi u primjeni ugovora kojom se ustanovljuje sporazum između stranaka o tumačenju ugovora.

Prvo pitanje

- 39 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u osnovi pita treba li prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola tumačiti na način da privremeni nastavnici koje je zaposlila jedna Europska škola, a nisu ih premjestile države članice, predstavljaju osobe na koje se odnosi navedena odredba, za razliku od administrativnog i pomoćnog osoblja, koje je isključeno iz njezine primjene.
- 40 U tom pogledu treba istaknuti da je, sukladno prvoj rečenici članka 27. stavka 2. podstavka 1. kao i podstavku 2. navedene konvencije, s jedne strane, Odbor za pritužbe, nakon što se iscrpe sva upravna sredstva, isključivo nadležan u prvom i zadnjem stupnju za sve sporove koji se tiču primjene te konvencije na sve osobe koje su njome obuhvaćene, osim na administrativno i pomoćno osoblje, i, s druge strane, da se uvjeti i detaljna pravila koji se na te postupke odnose prema potrebi utvrđuju Pravilima o osoblju za nastavno osoblje ili uvjetima zapošljavanja privremenih nastavnika.
- 41 Stoga iz teksta članka 27. stavka 2. Konvencije o Statutu Europskih škola proizlazi da privremeni nastavnici predstavljaju osobe na koje se odnosi prva rečenica podstavka 1. citirane odredbe navedene konvencije, za razliku od administrativnog i pomoćnog osoblja, koje je isključeno iz njezine primjene.
- 42 Takvo tumačenje potvrđuje i kontekst članka 27. stavka 2. Konvencije o Statutu Europskih škola.
- 43 Naime, kako je to istaknula i Komisija u svojem očitovanju, osobito iz članka 19. točaka 4. i 6. i članka 22. navedene konvencije proizlazi da se u njoj jasno razlikuje nastavno osoblje, s jedne strane, i administrativno i pomoćno osoblje, s druge strane.
- 44 Stoga na prvo pitanje treba odgovoriti da prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola treba tumačiti na način da privremeni nastavnici koje je zaposlila jedna europska škola, a nisu ih premjestile države članice, predstavljaju osobe na koje se odnosi navedena odredba, za razliku od administrativnog i pomoćnog osoblja, koje je isključeno iz njezine primjene.

Treće pitanje

- 45 Svojim trećim pitanjem, koje valja razmotriti prije drugoga, sud koji je uputio zahtjev pita treba li prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola tumačiti na način da sporazum o ograničenju trajanja radnog odnosa koji se nalazi u ugovoru o radu sklopljenom između škole i privremenog nastavnika predstavlja akt koji negativno utječe na nastavnika.
- 46 U tom je pogledu važno istaknuti da navedena konvencija ne sadrži definiciju pojma „akta koji negativno utječe“, a koji se nalazi u prvoj rečenici njezina članka 27. stavka 2. podstavka 1.

- 47 Kako su primijetili Europäische Schule München i Komisija, među različitim jezičnim verzijama navedene konvencije postoje razlike u pogledu pojma „akt koji negativno utječe“ jer se neke od njih, osobito španjolska, engleska, francuska i talijanska, koriste pojmovima „un acto“, „any act“, „un acte“ i „un atto“, koji imaju širi opseg od pojma u njemačkoj verziji, naime „Entscheidung“, odnosno doslovno „odlučka“.
- 48 U tom se pogledu mora podsjetiti da se, u skladu s petom alinejom četvrte uvodne izjave Konvencije o Statutu Europskih škola, među njezinim ciljevima nalazi i osiguranje pružanja odgovarajuće pravne zaštite od odluka Odbora guvernera ili upravnih odbora nastavnom osoblju kao i ostalim osobama koje Statut obuhvaća.
- 49 Nadalje, s obzirom na to da se u navedenoj konvenciji – kao ni u odredbama donesenima radi njezine primjene, o kojima se mora voditi računa temeljem članka 31. stavka 3. točke (c) Bečke konvencije – ništa tomu ne protivi, u ovom je slučaju potrebno, imajući u vidu osobito cilj naveden u prethodnoj točki ove presude, dati prednost ekstenzivnom tumačenju pojma „akt koji negativno utječe“.
- 50 Važno je naglasiti da – u skladu s člankom 27. stavkom 2. podstavkom 2. Konvencije o Statutu Europskih škola – Pravilnik o osoblju za privremene nastavnike, kojim se, među ostalim, utvrđuju uvjeti i detaljna pravila koja se odnose na postupke pred Odborom za pritužbe, u točki 3.2. predviđa da se odredbe članka 80. Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje Europskih škola, koji se nalazi u njegovoj glavi VII. posvećenoj pravnoj zaštiti, primjenjuju i na privremene nastavnike te je Odbor za pritužbe Europskih škola isključivo nadležan u prvom i zadnjem stupnju za sve sporove između upravljačkih tijela Europskih škola i privremenih nastavnika, a koji se odnose na zakonitost „akata koji negativno utječu“ na takve osobe.
- 51 U tom pogledu mora se utvrditi da je članak 80. stavak 1. Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje formuliran analogno članku 91. Pravilnika o osoblju za dužnosnike Europskih zajednica (Uredba Vijeća (EEZ, Euratom, EZUČ) br. 259/68 od 29. veljače 1968. o Pravilniku o osoblju za dužnosnike Europskih zajednica i uvjetima zapošljavanja koji se primjenjuju na ostale službenike tih Zajednica, te posebnim privremenim mjerama za dužnosnike Komisije (SL L 56, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 6., str. 3.)), prema kojem je Sud Europske unije nadležan u svim sporovima između Unije i svake osobe na koju se taj Pravilnik o osoblju primjenjuje koji se odnose na zakonitost akta kojim je dotična osoba oštećena u smislu njegova članka 90. stavka 2.
- 52 Usto, sukladno članku 86. Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje, tumačenje članaka tog pravilnika koji su analogni člancima Pravilnika o osoblju za dužnosnike Europske unije obavlja se sukladno kriterijima koje primjenjuje Komisija.
- 53 Sukladno ustaljenoj praksi Suda, jedino se akti koji izravno i osobno utječu na pravni položaj zainteresiranih osoba mogu smatrati aktima koji negativno utječu. Isto tako, Sud je opetovano pojam „akta koji negativno utječe“ u smislu članka 90. Pravilnika o osoblju za dužnosnike Europske unije tumačio kao da obuhvaća sve akte koji mogu izravno utjecati na određeni pravni položaj (vidjeti osobito rješenje Strack/Komisija, C-237/06 P, EU:C:2007:156, t. 62. i navedenu sudsku praksu).
- 54 Usto, Sud je već – u postupku između pomoćnog djelatnika i Komisije – presudio da je „akt koji negativno utječe“ u smislu članka 90. stavka 2. navedenog pravilnika u tom slučaju bio ugovor o radu (vidjeti presudu Castagnoli/Komisija, 329/85, EU:C:1987:352, t. 11.).
- 55 Stoga se za ugovor o radu privremenog nastavnika treba smatrati da predstavlja „akt koji negativno utječe“ u smislu članka 80. Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje, osobito kada je, kao u ovom predmetu, riječ o elementu ugovora propisanom primjenjivim pravom, kao što je to trajanje ugovora, koje izravno proizlazi iz točke 3.1. Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike.

56 Imajući u vidu sva prethodna razmatranja, na treće pitanje treba odgovoriti da prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola treba tumačiti na način da se ne protivi tomu da se sporazum o ograničenju trajanja radnog odnosa koji se nalazi u ugovoru o radu sklopljenom između škole i privremenog nastavnika smatra aktom koji negativno utječe na nastavnika.

Drugo pitanje

57 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita treba li prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola tumačiti na način da akt koji je u izvršavanju svojih ovlasti donio ravnatelj škole potpada pod tu odredbu.

58 Potrebno je precizirati da jednostavna činjenica da akti ravnatelja nisu izriječkom navedeni u prvoj rečenici članka 27. stavka 2. podstavka 1. navedene konvencije ne može za posljedicu imati njihovo isključenje iz područja primjene te odredbe.

59 Naime, s jedne strane, važno je podsjetiti da se – u skladu s člankom 27. stavkom 2. podstavkom 2. Konvencije o Statutu Europskih škola – uvjeti i detaljna pravila koja se odnose na postupke pokrenute pred Odborom za pritužbe prema potrebi utvrđuju pravilnikom o osoblju za nastavno osoblje ili uvjetima zapošljavanja privremenih nastavnika.

60 S druge strane, Konvenciju o Statutu Europskih škola treba tumačiti osobito u skladu s člankom 31. Bečke konvencije, prema kojem se u obzir mora uzeti svako mjerodavno pravilo međunarodnog prava primjenjivo na odnose između stranaka te svaka naknadna praksa u primjeni ugovora.

61 U tom pogledu, kako to proizlazi iz prakse Međunarodnog suda, naknadna praksa u primjeni ugovora može prevladati nad izričitim odredbama tog ugovora, ako upućuje na postojanje sporazuma između stranaka (CIJ, predmet hrama Préah Vihear (Kambodža/ Tajland), presuda od 15. lipnja 1962., Zbornik 1962., str. 6.).

62 Stoga se – kako bi se utvrdio doseg izraza „akt koji je donesen od strane odbora guvernera ili upravnog odbora škole“ sadržanog u prvoj rečenici članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola – potrebno referirati na sva relevantna pravila međunarodnog prava primjenjiva na odnose između ugovornih strana kao i na svaku naknadnu praksu u primjeni te konvencije.

63 U ovom slučaju treba utvrditi da je – sukladno članku 80. Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje, na koji upućuje točka 3.2. Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike i koji u skladu s člankom 27. stavkom 2. podstavkom 2. Konvencije o Statutu Europskih škola utvrđuje određene uvjete i detaljna pravila koji se odnose na postupke pokrenute pred Odborom za pritužbe Europskih škola – Odbor za pritužbe isključivo nadležan u prvom i zadnjem stupnju za sve sporove između upravljačkih tijela Europskih škola i članova osoblja, a koji se odnose na zakonitost „akata koji negativno utječu“ na takve osobe. No, iz posljednjeg podstavka članka 7. navedene konvencije, u vezi s njezinim člankom 21. podstavkom 2. kao i člankom 6. točkom (a) i Prilogom I. Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje, proizlazi, među ostalim, da je ravnatelj jedne europske škole upravljačko tijelo te škole.

64 Stoga se izrazi iz članka 80. Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje razlikuju od izraza prve rečenice članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola.

65 Naknadno se na temelju navedenog članka 80. razvila praksa Odbora za pritužbe Europskih škola prema kojoj je moguće podnositi pravne lijekove protiv akata koji negativno utječu, a potječu od upravljačkih tijela Europskih škola. Tu praksu treba smatrati naknadnom praksom u primjeni Konvencije o Statutu Europskih škola, u smislu članka 31. stavka 3. točke (b) Bečke konvencije.

- 66 Stranke Konvencije nikada nisu osporile takvu praksu. Stoga se izostanak osporavanja stranaka Konvencije treba smatrati izrazom njihove prešutne suglasnosti s takvom praksom.
- 67 Iz navedenoga slijedi da navedenu praksu – koja se temelji na članku 80. Pravilnika o osoblju za premješteno osoblje – treba kvalificirati kao postizanje suglasnosti stranaka u pogledu tumačenja prve rečenice članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola. Stoga ta praksa može prevladati nad tekstem navedene odredbe, koji se, dakle, treba tumačiti kao da se ne protivi tomu da se smatra da akti upravljačkih tijela Europskih škola u načelu potpadaju pod navedenu odredbu.
- 68 Kada je riječ o učinku točke 3.4. Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike na glavni postupak, treba podsjetiti da su temeljem navedene odredbe sudovi sjedišta neke europske škole nadležni za rješavanje eventualnih sporova u vezi s uvjetima zapošljavanja i otkazivanja za privremene nastavnike, nastavnike vjeronauka i privremeno osoblje, koji su uređeni zakonodavstvom države sjedišta te škole u području rada i radnih odnosa, socijalne sigurnosti i oporezivanja, ne dirajući time u odredbe koje prethode.
- 69 Međutim, u mjeri u kojoj se predmet navedenog postupka odnosi na ograničenje trajanja ugovora o radu, kako je ono predviđeno u točki 1.3. Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike, ono ne može potpadati pod nadležnost sudova sjedišta dotične europske škole. Naposljetku, ta je konstatacija izražena i u članku 10. točki 2. ugovora o radu sklopljenih između stranaka glavnog postupka.
- 70 Iz navedenoga slijedi da točke 1.3., 3.2. i 3.4. Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike treba tumačiti na način da spor koji se odnosi na zakonitost sporazuma o ograničavanju trajanja radnog odnosa sadržanog u ugovoru o radu sklopljenog između privremenog nastavnika i ravnatelja jedne Europske škole potpada pod isključivu nadležnost Odbora za pritužbe Europskih škola.
- 71 Nadalje, suprotno tvrdnjama S. Oberto i B. O'Leary iznesenima na raspravi, treba istaknuti da ovakvo tumačenje relevantnih odredaba Konvencije o Statutu Europskih škola i Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike, prema kojem je Odbor za pritužbe isključivo nadležan za odlučivanje o sporu kakav je onaj iz glavnog postupka, ne povrjeđuje pravo zainteresiranih osoba na djelotvornu sudsku zaštitu.
- 72 Što se tiče Odbora za pritužbe Europskih škola, Sud je već odlučio da on udovoljava svim elementima potrebnima da bi se neko tijelo kvalificiralo „sudom“ u smislu članka 267. UFEU-a, kao što su to zakonski izvor tijela, trajnost, obvezatnost njegove nadležnosti, kontradiktornost postupka, primjena pravnih pravila tijela kao i njegova neovisnost, osim pripadnosti nekoj od država članica (u tom smislu vidjeti presudu *Miles i dr.*, EU:C:2011:388, t. 37. do 39.).
- 73 Zatim je potrebno podsjetiti da, u skladu s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, načelo učinkovite sudske zaštite obuhvaća pravo na pristup samo jednom sudu, a ne dvostrukoj sudskoj instanciji (vidjeti presudu od 17. srpnja 2014., *Sánchez Morcillo i Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, t. 36.).
- 74 Naposljetku, iako je Sud u presudi *Miles* (EU:C:2011:388, t. 43. do 45.) istaknuo da nije nadležan odgovoriti na pitanje koje je uputio Odbor za pritužbe Europskih škola zato što on ne predstavlja „sud države članice“ u smislu članka 267. UFEU-a, također je priznao da je moguće zamisliti postojanje mogućnosti, pa čak i obveze za navedeni Odbor za pritužbe da se obrati Sudu u okviru spora između nastavnika premještenih u neku europsku školu i te europske škole, u kojem treba primijeniti opća načela prava Unije, ali da je na državama članicama da reformiraju trenutačno važeći sustav sudske zaštite zasnovan Konvencijom o Statutu Europskih škola.

- 75 Stoga valja smatrati da obveza tužiteljica iz glavnog postupka da svoj spor o zakonitosti sporazuma o ograničenju trajanja radnog odnosa sadržan u njihovu ugovoru o radu sklopljenom s ravnateljem Europäische Schule München podnesu Odboru za pritužbe Europskih škola, koji odlučuje u prvom i zadnjem stupnju i koji nije ovlašten uputiti Sudu zahtjev za prethodnu odluku, ne ugrožava njihovo pravo na učinkovitu sudsku zaštitu.
- 76 Imajući u vidu sve prethodno izneseno, na drugo pitanje treba odgovoriti da prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola treba tumačiti na način da se ne protivi tomu da u načelu akt koji je u izvršavanju svojih ovlasti donio ravnatelj neke europske škole potpada pod tu odredbu. Točke 1.3., 3.2. i 3.4. Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike treba tumačiti na način da spor koji se odnosi na zakonitost sporazuma o ograničavanju trajanja radnog odnosa sadržanog u ugovoru o radu sklopljenom između privremenog nastavnika i ravnatelja jedne europske škole potpada pod isključivu nadležnost Odbora za pritužbe Europskih škola.

Četvrto pitanje

- 77 Imajući u vidu odgovor dan na drugo pitanje, na četvrto pitanje ne treba odgovarati.

Troškovi

- 78 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

- 1. Prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola, sklopljene 21. lipnja 1994. u Luxembourg u između država članica i Europskih zajednica, treba tumačiti na način da privremeni nastavnici koje je zaposlila jedna europska škola, a nisu ih premjestile države članice, predstavljaju osobe na koje se odnosi navedena odredba, za razliku od administrativnog i pomoćnog osoblja, koje je isključeno iz njezine primjene.**
- 2. Prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola treba tumačiti na način da se ne protivi tomu da se sporazum o ograničenju trajanja radnog odnosa sadržan u ugovoru o radu sklopljenom između škole i privremenog nastavnika smatra aktom koji negativno utječe na nastavnika.**
- 3. Prvu rečenicu članka 27. stavka 2. podstavka 1. Konvencije o Statutu Europskih škola treba tumačiti na način da se ne protivi tomu da u načelu akt koji je u izvršavanju svojih ovlasti donio ravnatelj neke europske škole potpada pod tu odredbu. Točke 1.3, 3.2 i 3.4 Pravilnika o osoblju za privremene nastavnike zaposlene između 1. rujna 1994. i 31. kolovoza 2011., treba tumačiti na način da spor koji se odnosi na zakonitost sporazuma o ograničavanju trajanja radnog odnosa sadržanog u ugovoru o radu sklopljenom između privremenog nastavnika i ravnatelja jedne europske škole potpada pod isključivu nadležnost Odbora za pritužbe Europskih škola.**

Potpisi